

כדאי להאזין הערב

יוסף גרינטל יגיש הערב
ב-9 פרקי נגינה לפסנתר
ובתוכם שש סונטות מ-
של עצמו (בצוע בכורה)
וכן יצירות מאת י. ס. באך,
פרסקובלדי, ברחוק והינ-
דמיט.

בהכניית לטער ב-6.15 יגיש
ד"ר י. שפירא קונצרט מיציר-
ות ג. ס. הנול (מעל בני
תקליטים, כמרבז).

ד"ר א. ל. גרינבאום ישר-
ח על "נורמי הייצור — כוח
הקליטה של הארצות" (מחיץ
לארץ ישראל שבה כידוע כוח
הקליטה נאמד ב...נורמים
פוליטיים).

סרופי אסף יגיש את השי-
עור בתלמוד (מסכת בבא בת-
רא, דף מ"ג עמ' א') בשעה
7.15 וי. חייץ יגיש את השי-
עה השבועית על "ישובינו
הכפריים במכתן השעוה", ב-
7.45.

11.3.1948

כ"ג אלול

השבוע המוסיקאלי

מאת מאזין

המוסיקה 24 קומפוזיטורים איי"ם לרגל יום-הולדתו החמישים. בולטים היו הפעם קטעיו של היינריך יעקובי (עם סולו ליוולה) והרברט ברין (עם באסון) והפוגה המבדחת של א. ו. שטרנברג. בן-חיים חיבר קטע מלא הלך-רוח עדין, והקטעים של בן-ציון בושל ושל גרינטאל הוכיחו מקוריות רבה. בדרך-כלל לא הייתי משוכנע כי עריכת היצירה היתה מוצלחת ביותר; נדמה לי שחילוף הירכבי התזמורת והבלטת התפקידים הסוליסטיים היו כוונות חשובות בהזמנת הוואריאציות. גורמים אלו לא היו ברורים ביותר בשעת הביצוע.

במסגרת השבועון "מעולם המוסיקה" שמענו את קריאת אחת שיחותיה הנדירות של ד"ר אסתר גרוזון-קיוי על חקירתה את המוסיקה של עמי המזרח. ההרצאה היתה מלאה דוגמאות מוקלטות מעניינות ואפרים גולדשטיין השמיע גם הוא חלקי זמרה מזרחיים.

הקונצרט התזמורתי (2.3.) פתח בקונצרטו גרוסו של פיליפ לאזאר — יצירה אהובה על תזמורת שירות השידור או על מנצחיה, אולם על-אף מעופה המרתק אינה מקורית כל-יסקר. נדיה אייטינגון-רייכרט השמיעה את אחד הקונצרטים לפסנתר לסאן-סאנס: אינני חושב, כי יש עוד מקום בקונצרטים רציניים למוסיקה הטרקלינית הזו המתוקה מדי. הקונצרטו השני קסם לי באופן יחסי, והסוליסטית ניצלה את אפשרויותיו ניצול טכני וסטימנטאלי שלם.

נוכח התכנית הקאמרית של יום ד' (3.3.) התפלאתי, שבשנת 1934, היו עוד קומפוזיטורים שחיברו יצירות בפה-מאזור.

חצי שעה מעניינת ומעוררת בידינו משהאנו לרסיטאל לפסנתר של יוסף גרינטאל ביום ב' (1.3.). גרינטאל הוא אישיות בולטת כקומפוזיטור וכפסנתרן כאחד, ולאמנים רבים בארצנו יכולה תכנית רסיטאל זה לשמש מופת: הוא פתח במבוא-לכוראל מאת י. ס. באך, המשיך ביצירה נפלאה של גאון האורגאן והפסנתר פריסקובאלדו בן המאה הי"ז, והקדיש את החלק השני ליצירות תקופתו. גרינטאל ניגן נגינת-בכורה את שש הסוניטות שלו לפסנתר — קטעים זעירי-התבנית, אולם מלאי ביטוי ובעלי רעיונות פסנתריים מעניינים. הרסיטאל נסתיים בשלושה פרקים מתוך "משחק הצלילים" לפאול הינדמיט, שאת שמו הלאטיני לא ידעה הקריינית לתרגם לעברית אף-על-פי שמאמרים על יצירה זו הופיעו כמעט בכל העתונים העבריים לפני שבועות מספר.

תכנית יום א' (29.2.) היתה תכנית וואריאציות. קונצרט תזמורת האולפן פתח ב"מולדתי" מאת חנוך שלווינגר; כאן מוכיח מחבר הוואריאציות הפורה — המקדיש את חייו לצורת הוואריאציה, כשם שוואגנר הקדיש את חייו לדראמה-המוסיקאלית ומהאלר לסימפוניה, כי אפשרי הדבר לבטא רעיונות עצמאיים אם כי החומר אינו עצמאי. אולם יש לי הרושם כי הקומפוזיטור ניצל את המנגינה ניצול-יתר; סידרת הוואריאציות היא ארוכה מדי. נהדרת היא אמנות התיזמור של מר שלווינגר. אחרי "מר-לדתי" שמענו את חלקה הראשון של סידרת הוואריאציות על שירו של קארל סלומון "יהודי חפשי אני" — ה"שי המוסיקאלי" שהקדישו למנהל מחלקת

MUSICAL DIARY

On the occasion of the first countrywide congress of musicians and music teachers a concert of works by Jerusalem composers, arranged by the New Jerusalem Conservatoire and Academy of Music, was presented at the Beth Hahalutzoth on Saturday. It opened with a powerful Funeral March by Stefan Wolpe, played by Eli Friedmann, followed by three songs by the same composer and captivating in their bold harmonics. The singer was Anna Hirsch (contralto). The remainder of the vocal programme was devoted to young and promising Jerusalem composers killed in action: there was the "Song for

Shroitman), which has a picturesque charm and was followed by two songs by Zvi Ben Yosef, rendered by Imre Haydu. Abel Ehrlich's *Allegro appassionato* (for piano) has a romantic trend and colour and came as something of a surprise after the more abstract earlier output by this composer. A highlight was Josef Gruenthal's series of "Sonnets" for piano, played by the composer. Crystal-clear, they excel by a subtle and well-differentiated sense of sound, as complicated as Arnold Schonberg's "Herzgewaechse." There was a repeat-performance of the first two movements of the new post-Brahmsian sonata for violin and piano by Heinz Alexander, but with a "new cast": the young violinist David Lein and the composer himself (at the piano). Alexander's Israeli Dances, a piano duet, was given its first performance by Kurt Schlesinger and the composer. The dances are engaging, full of folklore and rhythm, the first with a Kinneret flavour, the second apparently influenced by a theme from Gershwin's "Porgy and Bess." Karl Salomon's Bagatelles for Piano "Am Israel Hai" (read by Mr. Kurt Schlesinger) are in the popular manner. But we would like to listen again and again to Salomon's extraordinary Piano Concerto, written during the siege of Jerusalem and up to now performed only once. Hanoch Jacoby's Theme, Variations and Finale for Trio is an outstanding piece worthy to be placed among the best of modern chamber music, exemplary for contemporary style, setting and counterpoint (performed by Gershon Jarecki, David Lein and the composer). It was an imposing end of an interesting programme.

New Immigrants

There was another concert in this connection at the packed

Beth Hahalutzoth Hall on Monday, with a varied programme that was varied in every sense. It started with Beethoven's unique *Appassionata* — as moving as his *Kreutzer* sonata — played by Alice Herz (an arrival from Czechoslovakia) with feeling and spirit which demonstrated that she is a real artist. A previous venue of her concerts was a Nazi concentration camp, where she gave concerts for the unhappy inmates. Her first rate rendering of an extremely modern encore, a *dupak* by Bohuslav Martinu, was especially impressive.

Benno Schneider (from Poland) was also something of a revelation. He dealt with Liszt's great Sonata in G sharp minor in a brilliant and sparkling manner, and at the same time revealed the demonic, not to say titanic, figure which was concealed by the mask of the man of the world, Franz Liszt. The encore was Chopin's majestic A major Polonaise.

Less sensational was the vocal part of the concert. Ruth Schneider's soprano is promising, but far from perfect, as exhibited in arias from Massenet's "Manon" (*ma non troppo, so to speak*), Puccini and Tchaikovsky. Her husband was at the piano.

Another soprano, Ruth Sharon (from Rumania) rendered — besides some hackneyed arias by Puccini — some excerpts from Mozart's Figaro, as though it were Rossini. She should also beware of shrillness. Both singers have a decided need for improved breathing technique.

Young Ben Sharon's tenor has a nice timbre (as proved by arias from Flotow, Massenet and Verdi, and in a Verdi duet with his wife.) The volume of his voice seems more suitable for the microphone. Avner Aharon was at the piano. The distinguished auditorium demonstrated its hunger for music with almost over-enthusiastic applause.

FRANGO

קומפוזיטורים ארץ-ישראליים

יוסף גרינטל



במוסיקה הארץ-ישראלית עושה יוסף גרינטל את דרכו האינדיווידואלית בעקביות הראויה לאמן רציני. בעל אסכולה מוסיקלית מעמיקה. גדוש מטען של טכניקה קומפוזיציונית חדשה. מפלס לו גרינטל את דרכו. אכן, הדרך שנובר בתור יוצר, היא דרך של עליה אטית אך מתקוממת והותרה להיך שגים חדשים ולביטוי מקורי.

יוסף גרינטל נולד בפוזנן בשנת 1910. בהיותו ילד עברה משפחתו לגור בברלין. לאחר גמר בית-ספר תיכוני נבנס לאקדמיה למוסיקה. במחלקה לפסנתר ולהוראה. השתלם בקומפוזיציה אצל פאול הינדמיס. אחד המוסיקאים החשובים בדורנו.

בשנת 1934 עלה גרינטל ארצה. לראשונה התגורר בחיפה. עבד בקיבוץ צים ועבר את דרך ההתאקלטות והשתרשות של כל העולים. לבסוף קבע את מושבו בירושלים. הצטרף לחבר המורים של הקונסרבטוריון. פעיל כמורה לפסנתר ולקומפוזיציה. גרינטל מופיע לעתים בקונצרטים קאמרלים וגם בתור פסנתרן-סוליסט. ב"קול ירושלים" ובי"תזמורת הארץ-ישראלית. בניגוד לרוב הקומפוזיטורים, הסופנים יחד עם אזור הארץ ומראותיה את צילולי המזרח. צר עד לו גרינטל את דרכו האישית מבלי להשתמש ביסודות הזמר העממי. גם ביצירותיו על נושאים תנ"כיים אינו מנצל את טעמיה הנגינה העתיקים. ובכל זאת, מאז יצירותיו הראשונות ועד היום, הולך ומתגבש המאלוס שלו. בספנו את צילולי הארץ. וכל המאזין ליצירותיו האחרונות, ישמע בהן הדים נאמנים לנוף הארץ. המוצאים את בי"תוים בצורות מוסיקליות חדישות.

יצירתו הראשונה, שעוררה תשומת לב, היו וריאציות לשני פסנתרים וכלי הקשה. היסודות המוטוריים והדינמיים הם המניע העיקרי ביצירה, אף הפסנתרים מנוצלים בכיוון לאפיו הדינמי ככלי-הקשה. הגובר על ביטוי הנגינה נתיזמרתית. מבחינה זו עקבי הוא הצירוף של מערכת כלי-הקשה כהשלמה המבליטה את האופי החדש והמוטוריו של היצירה.

סגנונו של גרינטל, ששרשיו נערו צים באסכולה החדשה מיסודו של הינדימיט, נוטה לביטוי אוביקטיבי, בניגוד לסוביקטיבי הרומנטי, והוא מחיה את הקו המוטוריו הרב-קולי, והצורות הקדומות של תקופת באך. עיקר זה בולט בשלוש יצירות לכלי-מיתר ללא-ליווי: סוויטה בעלת ארבעה פרקים לצילול, סונאטה לצילולו סולו (כתובה במסגרת של צורת הסונאטה הקלאסית) וסוויטה לויאולה סולו.

בשנת 1944 ניגן יוסף גרינטל את יצירתו — הקונצרט לפסנתר ותזמורת — יחד עם התזמורת הארץ-ישראלית. יצירה זו, המסכמת את השיגור של הקומפוזיטור בקו שנקט בו מהודיאציות לשני פסנתרים, מרמז כבר על חיפוש חדש של ביטוי היסודות הרתי

מיים והפוליפוניים. שאת מזיגתם השיג ביצירותיו המאוחרות, בהם עולה גם ערכה של המלודיה ומתעשר הצליל.

היצירה הגדולה והחשובה ביותר של גרינטל היא הפואימה הכוריאוגרפית לתזמורת ובאריטון, שנוגנה בהצגה רבה בעונה זו ע"י התזמורת הארץ-ישראלית בניצוחו של ב. מולינצ'ארי. היצירה נכתבה לכתחילה לפי הזמנת הרקדנית דבורה ברטוגוב לנושא זה, בהרכב של פסנתר ומערכת כלי-חקשה. בצורתה זו ניגנה המחברת ב"קול ירושלים". אתר כך עיבד אותה בצורה חדשה ועצמאית, כיצירה מוסיקלית סימפונית לתזמורת גדולה ולקול באריטון, ואלה חלקי הפואימה הכוריאוגרפית: מבוא, עבודה קשה, תפילה, יציאת מצרים, מעבר ים-סוף, מחול מרים זמרת-באריטון מלווה את פרקי הפואימה בפסקי תנו"ך ומגוללת את מסכת השעבוד וחירות, גולה וגאולה שהם עתיקים וחדשים כאחת. נושא המופיע זה דורות כרציפות בספרותנו מצא עתה את הקומפוזיטור שלו. יצירתו של גרינטל חדשה בכנינה, כביד שויה המוסיקלי, היא מבטאת את הרגשות-הדור וכיסופיו. מצלצלים בה הדים נאמנים לחזיונות-אמת של הפרט כחלק מן הכלל. אין הקומפוזיטור מנצל את טעמיה הנגינה המסורתיים, ואולם הרוח, הביטוי והאופי של היצירה, וביי-מיטב החומר הנעימתי (מחול מרים) — הם ארץ-ישראליים במהותם.

היצירה האחרונה שנוגנה בידי המ"חבר ב"קול ירושלים" — הן שש סר גטות לפסנתר, מיניאטורות עמוקות רגש ודקות-ביטוי, נאות ברעיונותיהן המוסיקליים והטובות בבנינו. יצירות זעירות של אמן מבוגר, המוסיף להתדקדק ולעלות כדרכו העצמאית.

משה גורלי